

אמירה זיאן: מעבר לגוף

התערוכה "מעבר לגוף" היא נדבך נוסף בדרכה של אמירה זיאן שתצלומיה חושפים רבדים חבויים בסביבתה הקרובה. הצילום המבויס מאפשר לה לשלוט במרכיביו ולייצר מרחב טמיר של נוכחות ושל היעדר גם יחד. תחושת האשליה שמעורר הדימוי בולטת כבר בתצלום הראשון בתערוכה, שבו נראית דמות שקופה כמו מתפוגגת לעבר שער סגור, מזמינה את הצופה לפסוע בעקבותיה לעבר מציאות נעלמה.

סדרת העבודות הנוכחית עוסקת בתופעת גלגול הנשמות, אמונה עמוקת שורשים ורווחת בעדה הדרוזית, שאליה משתייכת זיאן, החיה ויוצרת בכפר ירכא. פירוש המונח הערבי לגלגול הנשמות, "תקמוס", הוא החלפת בגד, והוא מבטא את היחס אל הגוף האנושי כאל כלי קיבול ארעי לנשמה, החוזרת ונולדת שוב ושוב. תצלומיה של זיאן מתבססים על סיפורי היזכרות, שאספה בקרב בני העדה הדרוזית. רובם ביקשו כבר בילדותם לפגוש את בני משפחותיהם מן הגלגול הקודם והצליחו לזהות אותם ולאחר חפצים אישיים משמעותיים במקום, שהיה ידוע רק להם ולבני משפחתם בחיים קודמים (הסיפורים מוצגים לצד התצלומים).

באמצעות חפצים סימבוליים אלה, שאותם היא מצלמת בחשיפה ארוכה, בוחרת זיאן לייצג את אותה נוכחות מתעתעת כהד של זיכרון. בחלקם מבליח מתוך רקע שחור דימוי כפול או מטושטש בשוליו, המדגיש את היותו נטול מקום וזמן. באחרים, שקיפות הדימוי, היספגותו ברקע או הכפלתו גורמות לצופה לפקפק במראה עיניו. זיאן מצביעה על כך שהממשות הגלויה לעין אינה אלא רובד אחד של המציאות.

בתצלום המרכזי בתערוכה מתמזגת דמות שכובה על גבה בבת דמותה השלווה, הנטמעת באדמה. בספרו מחשבות על הצילום עמד התאורטיקן הצרפתי, רולאן בארת, על הקשר שבין צילום למוות. לדבריו, מעשה הצילום מקפיא רגע בזמן. בכך הוא מעניק לדימוי, שכבר אינו קיים, חיים מחודשים, ובאמצעות מבטו של הצופה הופך אותו לאלמותי. לעומת תפישה זו, שעל פיה נוכחותו של דימוי שצולם בעבר נישאת אל העתיד, הרי בתצלומיה של זיאן דומה שמתקיים הווה מתמשך, ארעי וחמקמק. היא משחררת את הדימויים להתפוגג ולהיעלם בעודה מצלמת אותם, וכך מזמינה את הצופה להרחיב את מבטו אל מעבר לצורה, אל האין.

שיר מלר-ימגוצ'י, אוצרת התערוכה

אמירה זיאן (נ' 1977), בוגרת תואר שני בהצטיינות מן המחלקה לאמנות, אוניברסיטת חיפה (2012). זוכת פרס שפילמן לצילום (2009) ופרס עידוד היצירה מטעם משרד התרבות (2017).